

אוקטובר 2018

דו"ח: אפליית עובדים יוצאי אתיופיה עקב אי-הכרה ביהדותם

1. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בסוף שנת 2015 חיו בישראל כ-141,100 יהודים שמוצאם מאתיופיה, כ-2% מכלל האוכלוסייה היהודית בישראל באותה שנה.
2. מאז עלייתם ארצה בשנות ה-80 ועד לימים אלה, מתמודדת קהילת יוצאי אתיופיה בישראל עם אפליה בתחומים שונים כמו חינוך, דיור, תעסוקה ועוד, שהובילה למחאה הגדולה של בני הקהילה בשנת 2015. אחד מההיבטים המרכזיים והכואבים של אפליית יוצאי אתיופיה, נוגע להטלת הספק החוזרת ונשנית ביהדותם. כאשר הטלת הספק הזו, באה לידי ביטוי במקום העבודה, האפליה מתעצמת אף יותר.
3. מהניסיון שהצטבר במרכז הסיוע של 'עתיים', נמצא כי בתחום הליך הרישום לנישואין קיימת במועצות דתיות מסוימות מדיניות מבדלת ומפלה, על רקע הטלת ספק ביהדותם של הקהילה.
4. בשנה האחרונה, התפרסמו שורה של מקרים המעידים על כך שהטלת הספק במעמדם של יוצאי אתיופיה כיהודים, מביא לכדי פגיעה חמורה בזכויותיהם הבסיסיות כקהילה וכפרטים.

א. פגיעה בזכויות עובדים על רקע מתן כשרות

- א.1. **ענף אולמות האירועים:**¹ בחודש מאי 2018 פורסם בכלי התקשורת על נער כבן 16, שעלה מאתיופיה כשהיה בן שנתיים, אשר בעקבות התערבות משגיח הכשרות מטעם בד"צ חתם סופר באולם האירועים בנס ציונה שבו עבד, הועבר מעמדת צליית הבשר בשל הטענה כי עבודתו פוגמת לכאורה בכשרות המזון. עם העברתו מהתפקיד, נעמד המשגיח ליד העמדה, הורה לסועדים שלא לאכול ממנה ולאחר מכן, אף השליך את כל הבשר שנצלה על ידי הנער.
- א.2. **ענף היין:**² בחודש יוני 2018 פורסם כי במסגרת התקשורת של 'יקבי ברקן' עם בד"צ העדה החרדית, הפסיקו את תעסוקתם של עובדים יוצאי אתיופיה בכל מה שכולל מגע עם היין כדי שהיין המיוצר לא יהיה ייחשב מבחינה הלכתית כ"יין נסך", כלומר, יין שנעשה על ידי לא-יהודים. הדרישה להדיר אותם מקווי הייצור אף הובילה ליחס משפיל ומבזה כלפי העובדים. בין היתר, חלקים מפס הייצור בהם עבדו עובדים ממוצא אתיופי הוכשרו מחדש, עובדים יוצאי אתיופיה הועברו מתפקידם כך שלא יהיו במגע עם יין לא מבושל או עם פס הייצור ונסגרו אזורים במפעל בשערים חשמליים כך שלא תהיה להם אפשרות להיכנס.
- א.3. **ענף המסעדות:**³ בחודש ספטמבר 2018 פורסם כי רב העיר האשכנזי הראשי של קריית גת מנע מעובדות יוצאות אתיופי מלעסוק בבישול ואף דרש לערוך בדיקת יהדות לכל העובדות ממוצא אתיופיה במקום גם אלו שאינן עוסקות בבישול. זאת על אף שחלקן עובדות במקום למעלה מ-10 שנים, באישורו של הרב הספרדי של העיר.

¹ יוסי מזרחי, "המאבק המתמשך של יוצאי אתיופיה", כתבה ששודרה בחדשות ערוץ 2, 11/5/2018.

² אוריה אלקיים, "אפליה ביקב", כתבה ששודרה בחדשות הערב בערוץ "כאן", 25/6/2018.

³ אוריה אלקיים, "גזענות ברבנות", כתבה ששודרה בחדשות הערב בערוץ "כאן", 16/9/2018.

ב. פגיעה בזכויות עובדות במועצות הדתיות

1. פגיעה בזכויותיה של בלנית בקרית מוצקין:⁴ בחודש נובמבר 2016, שלח רב העיר קריית

מוצקין הודעת "וואטסאפ" אשר הופצה בין תושבי העיר לפיה הוא מנחה נשים אשר טבלו במקווה "דקר" אצל "הבלנית האתיופית" לפנות אל הרב בבקשה להנחיה כיוון שמדובר על "בלנית שלא עברה גיור". הבלנית, שהחלה לעבוד במקווה מספר חודשים קודם לכן, חדלה לעבוד במקווה למשך כחודשיים עד להתערבותו של הרב הדנה שליט"א מטעם המשרד לשירותי דת. בחודש מרץ 2018 פרסם רב העיר מודעה במקומון המופץ בכל אזור חיפה והקריות לפיו הרבנות של קריית מוצקין את אחריותה ההלכתית ממקווה זה. בעקבות המקרים הללו, נשים המגיעות למקווה מבקשות לדעת היכן הבלנית "שהייתה איתה בעיה" וחלקן אף נמנעות מלהשתמש בשירותיה מחשש לכשרות טבילותיהן.

2. פגיעה בזכויותיה של בלנית בעיר נוספת: במקרה דומה שהגיע לידי ארגון 'עתים' נודע על

בלנית המתגוררת בעיר נוספת, שלאחר שעברה את קורס הבלניות, נאמר לה על ידי רב העיר שאם ברצונה לשמש כבלנית בפועל, עליה לעבור "גיור לחומרא".

ג. אי הכרה ברב יוצא אתיופיה⁵

בחודש יוני 2018 התפרסם כי רב יוצא אתיופיה, אשר קיבל הסמכה מטעם הרבנות הראשית לישראל, נתקל בקושי לערוך חופה וקידושין במסגרת מועצות דתיות מסוימות שאינן מכירות בו כיהודי, דבר המונע ממנו לחתן זוגות רבים אשר פונים אליו.

סיכום

מקרים אלו, המצטרפים למקרים רבים שפורסמו בעבר, מצביעים על ערעור מתמיד על זהותם ושייכותם היהודית של יוצאי אתיופיה. הרקע שמאפשר למציאות הזו להתקיים הוא, בין היתר, גורמים בתוך החברה הדתית ובמקרים מסוימים בתוך הממסד הדתי, אשר אינם מכירים במסורת הפסיקה ארוכת השנים שאיננה מטילה ספק ביהדותם של יוצאי אתיופיה, ובראשה פסיקתו המפורסמת של הראשון לציון הרב עובדיה יוסף זצ"ל.

בעוד שבמסגרת הליך הרישום לנישואין ההנחיות של המשרד לשירותי דת קובעות כי על יוצאי אתיופיה לעבור הליך של בירור יהדות ככל אזורי מדינת ישראל היהודים, מבלי שמוטל ספק ביהדותם, הדבר לא עוגן בהחלטה רשמית של מועצת הרבנות הראשית לישראל. מצב עניינים זה מאפשר לרבנים מקומיים ולמוסדות דתיים פרטיים להמשיך ולפגוע במעמדם של יוצאי אתיופיה כיהודים. בכך, למעשה, הממסד הדתי מתנער מאחריות המוטלת עליו לגורלם של יוצאי אתיופיה במדינת ישראל.

⁴ ראו לעיל בהערה 1.

⁵ תלם יהב, "עבודה שחורה", ממון, ידיעות אחרונות, 28/6/2018.